

Περίληψη - Summary

Αθηνά Δόγκα: Η «ψυχιατρικοποίηση» της γαλλικής κοινωνίας τον 19ο αιώνα: Επιστημονική πρόοδος ή νέο όπλο καταστολής και ελέγχου στην υπηρεσία της αστικής-πατερναλιστικής εξουσίας;

Η ψυχιατρική επιστήμη θα γεννηθεί στο ιστορικό πλαίσιο της γαλλικής επανάστασης, που θέτοντας ζητήματα ελευθερίας και ισότητας, προπάντων δε ζητήματα δικαιωμάτων του ατόμου και ορίων της ελευθερίας του, αλλάζει σε βάθος τη μέχρι τότε υπάρχουσα αντίληψη περί ατόμου. Ο/η «τρελός/ή» παύει να αντιμετωπίζεται ως ένα άλογο ον που εξαιτίας αυτής του της κατάστασης, πλησιάζει περισσότερο στο ζώο παρά στον άνθρωπο, και περιγράφεται πλέον από τους πρώιμους γάλλους ψυχιάτρους-αλιένistes-θεραπευτές, ως «ψυχικά αλλοτριωμένος», που χρήζει και έχει ελπίδα θεραπείας. Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια παρακολούθησης της εξέλιξης της ψυχιατρικοποίησης της γαλλικής κοινωνίας από το τέλος του 18ου και καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Επιπλέον χρησιμοποιώντας ως αναλυτικό εργαλείο το φύλο στο μεγαλύτερο μέρος της, διερευνάται η κατασκευή ενός πατερναλιστικού ψυχιατρικού λόγου που καθιερώθηκε τότε, βοηθώντας να εδραιωθεί μια προκατάληψη που θεωρεί συχνά, ακόμα και μέχρι σήμερα, την κάθε γυναίκα ως εν δυνάμει τρελή.

Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται μια σύντομη αναδρομή στις θεραπείες της τρέλας πριν την εμφάνιση της νεώτερης ψυχιατρικής, εξετάζονται οι σχέσεις της με τις συγγενείς επιστήμες της νευρολογίας και της φρενολογίας, αναζητείται το φιλοσοφικό της υπόβαθρο μέσα από την ανάλυση της ονοματοθεσίας της και ερευνάται ο τρόπος κατασκευής της ψυχιατρικής αυθεντίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται ο γαλλικός νόμος-πρότυπο του 1838, που επηρέασε όλη την Ευρώπη, μέσα στο γενικότερο πλαίσιο ενός «ηθικού ψυχιατρικού πολιτισμού» που διαρκώς επεκτεινόταν, εισβάλλοντας μέχρι και την ποινική δικαιοσύνη. Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η θεωρία του εκφυλισμού, που επηρέασε την επιστημονική σκέψη και τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις γενικότερα, προαναγγέλλοντας ουσιαστικά την εγκληματική ανθρωπολογία και την ευγονική. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η γυναίκα και το αδιέξοδο της αστικής τάξης ως προς τη σεξουαλικότητά της, η οποία και την καθιστά «αναφομοίωτο ψυχιατρικό υποκείμενο». Εξετάζεται επίσης ο θεσμός του ασύλου και η ζωή σε αυτό μέσα από το παράδειγμα έγκλειστων γυναικών και την εφαρμογή της «ηθικής θεραπείας», που καταλήγει να γίνει θεραπεία της ηθικής. Στο πέμπτο κεφάλαιο μέσα από τα παραδείγματα δύο «κοινωνικά απροσαρμοστών», που εγκλείονται ως τρελοί, ερευνάται η ψυχιατρική αυθαιρεσία, οι παράνομοι εγκλεισμοί, η θέση της ψυχιατρικής απέναντι στις επαναστάσεις και ο συχνός εναγκαλισμός της με την πολιτική. Στο έκτο κεφάλαιο ερευνώνται η αλληλεπίδραση ψυχιατρικής και διανοήσης, καθώς και οι πειραματισμοί των πρώιμων γάλλων ψυχιάτρων του 19ου αιώνα που αποσκοπούσαν, εκτός από

την κατανόηση των αιτιών της τρέλας και τη θεραπεία της, στην «ανακάλυψη» των ορίων του ανθρώπινου ψυχισμού και της πιθανής σχέσης μεταξύ μεγαλοφυΐας και τρέλας. Στον επίλογο τέλος επιχειρείται η σύνοψη κάποιων συμπερασμάτων από όλα τα παραπάνω.

Athina Donga: «The "psychiatryzation" of 19th century french society: Scientific progress or a new weapon of repression and control in the service of bourgeois-paternalistic power?»

Psychiatric science will be born in the historical context of the French Revolution, which, putting matters of freedom and equality, and above all, matters of individual rights and limits of individual freedom, it profoundly changes the previous perception about the individual. The "lunatic" is no more dealt as an irrational being that due to his/her condition, is closer to the animal than the human and is now described from the early french psychiatrists-alienists-therapists as "mentally alienated", which needs therapy and has hope of being healed. The present paper attempts to follow the evolution of psychiatryzation of the french society since the end of the 18th and throughout the 19th century. Furthermore using as an analytical tool the gender for the most part, it explores the construction of a paternalistic psychiatric discourse, which was established then, helping to strengthen a prejudice that often considers, even till today, every woman as potentially lunatic.

In the first chapter, a short going back in the madness treatments before the emergence of modern psychiatry is being attempted, the relations with the relativesciences of neurology and phrenology is being examined, the philosophical background is being searched through the analysis of her nomenclature, and the way of constructing the psychiatric authority is being investigated. In the second chapter the french law- model of 1838, which affected the whole Europe, is being analysed in the general context of an "ethical psychiatric culture" that was constantly expanding, invading even in the criminal justice. In the third chapter the theory of degeneration, which has influenced scientific thinking and socio-political developments in general, is being examined. In the fourth chapter the woman and the dead-end of the bourgeoisie regarding her sexuality, is being analysed, making her a "no absorbed psychiatric subject". The institution of asylum and the life therein are also examined through the example of incarcerated women and the application of "moral treatment", which results as a treatment of morality. In the fifth chapter through the examples of two persons "socially inadjustable" who are described as mad, the psychiatric arbitrariness, the illegal incarceration, the psychiatry's position concerning the revolutions and its frequent embracement with politics, is being investigated. In the sixth chapter the interaction of psychiatry and intellect, as well as the experiments of early 19th-century french psychiatrists that had as a purpose, besides the understanding of the causes of madness and its cure, the "discovery" of the limits of human psyche and the potential relationship between genius and

madness is also being investigated. The epilogue attempts to abridge some conclusions of all the above.